

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.-
pololetna . . . „ 2.-
četrtna . . . „ 1.-
Posamezna št. „ 0.10

Št. 5.

V Ljubljani, dne 29. decembra 1911.

Leto VII.

Ob Kettelerjevi stoletnici.¹

Že v prvi dobi, ko so se jele kazati sedanje socialne bolezni, so priporočali razni katoliški učenjaki krščanske resnice v njihovo ozdravljenje. Izmed njih imenujemo Görresa, O' Connella, Lacordairea, Balmesa, Cortesa, Montalamberta in Meluna. Prvi katoliški socialni program je pa sestavil mogunški škof Ketteler. Njegovo delovanje je tako važno, da ga smemo šteti za začetnika katoliško-socialnega gibanja, zato se zdaj ob stoletnici njegovega rojstva nekoliko natančneje seznanimo z njim.

Rodil se je Viljem Emanuel Ketteler dne 25. grudna leta 1811 v Monastiru (Munster) v Nemčiji iz znamenite, stare bavarske rodbine. Zadnje štiri gimnazijske razrede je dovršil v jezuitskem zavodu v Briegu. Na göttniškem vseučilišču se je učil prava. Leta 1829. se je izporekel z nekim tovarišem. Dvobojeval se je z njim in ob tej priliki izgubil konec nosa. Ko je napravil potrebne izpite, je vstopil v državno službo, ko so zaprli leta 1837. kolinskega nadškofa,² je mladi Ketteler pustil svojo službo. Ni se mogel odločiti, kakšen poklic naj si izbere. Hodil je dalje časa po Bavarskem in Tirolskem. Eichstättski škof Reisach mu je svetoval, naj se posveti duhovskemu stanu. Slušal je in leta 1842. in 1843. je pohajal bogoslovna predavanja s svojim bratom Rihardom, bivšim huzarskim poročnikom. V monastirski bogoslovnici se je pripravljaval prihodnje leto na mašniški red.

Prvo kaplansko službo je imel v Beckumu, kjer je takoj pokazal svoj plemeniti značaj. Že takrat se je lotil z vso vnemo socialnega delovanja. Najraje je občeval z nižjimi, siromaškimi sloji. Kjer je mogel, je lajšal uboštvo in zapuščenost. Leta 1847. je dobil župnijo v Hopstenu. Od tam je bil izvoljen za poslanca v Franko-brod, kjer je vzbudil splošno zanimanje. Na grobu umorjenih socialnih prvoboriteljev Lichnowskega in Auerswalda je odkrito pokazal svoje ljudstvu prijazno mišljenje. Pri prvem shodu katoliških društev na Nemškem je govoril o »svobodi cerkve in socialni nevarnosti«. V Mogunciji je imel kmalu potem šest pridig o »socialnem vprašanju«. Kettelerjevo ime je tako zaslovelo po celi Nemčiji. Leta 1848. je bil imenovan za prošta v Berolinu, kjer je uspešno deloval dobro leto. Od tam je nastopil dne 15. malega, travna škofovsko službo v Mogunciji.

Kot škof se je neustrašeno boril za cerkvene pravice; zaslužil je ime »bojeviti škof«, ki so mu je nadel nasprotniki. Spisal je veliko vrsto časa primernih razprav in knjig. Socialnega delovanja ni opustil nikoli. Živel je za siromake.

¹ Iz »Socializma«. Spisal dr. Janez Krek. V Ljubljani. Izdala »Slovenska krščansko socialna zveza«, 1901. Str. 395 itd.

² Škof Klemen Avguš. Droste se je uprl postavi o mešanih zakonih, ki je bila cerkvenim določbam popolnoma nasprotna. Zato so ga zaprli. Junaška značajnost tega škofa je vzbudila sploh po Nemškem katoliško zavest. Rodila je tudi prvega kršćan. socialista — Kettelerja.

Dne 13. malega travna leta 1877. je umrl. Premoženja ni zapustil nič.

Za nas sta znameniti njegovi deli »Delavsko vprašanje in krščanstvo«. (Die Arbeiterfrage und das Christenthum. Mainz. Fr. Kirchheim. 1864.) in »Delavsko gibanje in težnje v razmerju do vere in npravnosti«. (Die Arbeiterbewegung und ihr Streben im Verhältniß zur Religion und Sittlichkeit. Mainz. F. Kirchheim. 1869.) Glavne misli iz Kettelerjevih spisov podamo v bodočih člankih po dr. Krekovem socializmu, ki je že razprodan, kar bo gotovo slovensko krščansko socialno delavstvo z zanimanjem čitalo, ker gre za to, da ob stoletnici slavnega Kettelerja naše delavstvo izpozna delo in nauke tega velikega apostola družabne preosnove temeljem vedno resničnih načel krščanske pravice.

Ali se res avstrijski industriji slabo godi?

Kadarkoli gre za kako zboljšanje delavskih razmer, naj bo še tako majhna drobtinica, ki se zahteva, brž zakriče zastopniki industrije po časopisih in društvih, da mora industrija v Avstriji propasti, če pojde tako naprej. Tako milo tožijo, ko naštevajo davke in bremena, ki jih imajo, da človek nehoti skoraj seže v žep, da bi daroval groš tem nesrečnim propadajočim kapitalistom. Številke pa drugače govore. Splošno gredo kurzi industrijskih vrednostnih papirjev kvišku, in sicer s sumljivo hitrico. Za leto 1910 imamo poročilo borzne komore, ki to najboljše ve. Tam beremo, da se je v imenovanem letu 75:39 odstotkov industrijskih papirjev v ceni dvignilo in da jih je samo 1:59 odstotka padlo. Letos je šla ta reč še naprej. V 9 mesecih so se zvišali kurzi pri 98 papirjih, in sicer povprek za 24:3 odstotka; 29 industrijskih papirjev je povprek za 10 odstotkov padlo. Industrijske delnice so se splošno povprek zvišale za 16:5 odstotka imenske vrednosti. To pomeni za vso industrijo samo letošnje leto zvišanje vrednosti za 132 milijonov kron. Ljudstvo toži za draginjo; industrijalci hujskajo delavca na kmeta; sami pa žanjejo ogromne dobičke. Njihove delnice rastejo v vrednosti kar skokoma, delavec se mora pa za vsako mrvo vojskovati za življenje in smrt. Kdo pa plača industriji večje dobičke? Ali ne vse ljudstvo?

Namen delu.

Iz spisov mogunškega škofa Kettelerja.¹

»Od vseh strani se oglašajo možje, ki hočejo sodelovati pri izboljšanju delavskih razmer. Tudi katoliški škof ima pravico za to. Ni res, da bi se smel obračati samo do katoličanov. Skrb in zanimanje za gmočne razmere krščanskega ljudstva spadata h krščanski ljubezni. Krščanska vera je z vsem združena, kar se ozira na zlažanje duševnega ali telesnega uboštva.« Tako je vedno delovala cerkev. Vsako vprašanje, ki se peča proti uboštvi, je bistveno krščansko, versko vprašanje, katerega bi se morala najpristrčnejše udeleževati cerkev in vsinjeni živi udje.

Razni nasveti se čujejo v povzdigo »npravnih in gmočnih delavskih razmer delavskega stanu«. Katoličan mora vedeti, v kakšnem razmerju so ti nasveti do krščanstva. Vedeti pa mora tudi, kakšna posebna sredstva ima krščanstvo za ta namen.

¹ Dr. Krek, »Socializem«, str. 396. in 397.

Katoliški škof ima torej pravico in dolžnost, da sodi o teh vprašanjih in to tembolj, ker se dosednji nasveti v korist delavskega stanu ne ozirajo nič na krščanstvo. Mi smo pa prepričani, da bodo mogli koristiti delavcem le toliko, kolikor se ozirajo na krščanstvo. »Kristus ni samo s tem odrešenik sveta, da je odrešil naše duše; on je prinesel odrešenje tudi za vse druge človeške razmere, za državljanske, za politične in socialne. On je zlasti tudi Odrešenik delavskega stanu. Blagor in pogin delavskega stanu sta odvisna od Kristusa. On ga je dvignil iz sužnosti do sedanje višine, brez njega ne morejo vsa humanitetna teženja takojimnovanih prijateljev tega stanu zabraniti, da bi se zopet ne pogreznili v razmere starega poganstva.

Pri škofovem posvečenju se stavi posvečenju tudi to-le vprašanje: »Ali hočeš biti do revežev in tujcev vseh ubožcev v Gospodovem imenu ljubezni poln in usmiljen?« In posvečenec odgovori: »Hočem!« Katoliški škof je torej dolžan, da se trudi tudi za delavce.

»Splošno je delavsko stanje del velikega socialnega vprašanja, ki se je razvilo na polju ljudskega življenja vsled gmočnih, verskih, političnih in gospodarskih načel, ki jih povsod razširja protikršćansko liberalstvo. Sedaj smo šele ob pričetku tega razvoja, ki bo vedno večji in resnejši; temeljito in vsestransko soditi ga bodo mogli šele pozneje, ko se bodo pokazali njegovi pogubni nasledki v vseh strokah. Drugi bodo potem obravnavali do dna ta predmet in z novimi dejstvi v roki dokazovali resnico, ki je tu izrekan in ki so jo dokazali doslej vsi dogodki v svetovni zgodovini in jo bodo dokazali tudi nadalje, da more le Kristus in krščanstvo pomagati svetu in zlasti tudi delavskemu stanu.«

Če delavec brez vzroka opusti delo.

Po sedanji obrtni postavi (§ 84) ima gospodar pravico zahtevati, da delavec, ki je pred odpovednim rokom brez postavnega vzroka opustil delo, zahtevati, da se delavec vrne, dokler ne mine odpovedni rok, navadno torej 14 dni po odpovedi. Kdo naj pa o tem odločuje, je nejasno. Ali naj sodi obrtno sodišče, oziroma tam, kjer ga ni, navadno sodišče, ali naj sme o tem razsojati obrtna gosposka (okrajno glavarstvo ali magistrat), o tem se pričkajo, delavec pa trpi. Zgodili so se že slučajji, da je obrtno sodišče izreklo, da je imel delavec pravico pred časom izstopiti iz dela, obrtna gosposka ga je pa vendar kaznovala. Moglo bi se zgoditi, da bi bil delavec pred obrtnim sodiščem oproščen, da bi ga pa magistrat vendar le s policijo ali okrajni glavar z žandarjem pritiral nazaj v delo. To se mora popraviti. Najlepša pot je ta, da se prezgodnji izstop delavca sploh ne šteje med obrtne prestopke, nego se da gospodarju samo pravica, da zahteva od delavca, naj povrne morebitno škodo, ki bi se pa ne smela nikoli računati višje, nego to, kar bi delavec med dotičnim časom od svojega gospodarja prejel.

Važnost, predmet in obseg delavskega vprašanja.

(Iz spisov mogunškega škofa Kettelerja).¹

Delavsko vprašanje se peča v svojem bistvu z vprašanjem, kako se morejo delavci preživeti.²

¹ Dr. J. Krek, »Socializem«, str. 387. in 388.

² Dandanes pojmuje delavsko vprašanje širše, ker se vprašanje, kakor naj se prežive delavci, ne more rešiti brez osnovnih prememb v socialnem življenju. Gre nam za to: kakšno mesto naj zavzemajo delavci po zahtevah pravičnosti v družabnem organizmu.

Tako je važno tudi vprašanje, koliko bode število delavcev v razmerju z drugimi stanovi. Med delavce štejemo tudi male obrtnike in posestnike.»

Delavsko vprašanje je važnejše, nego takozvana politična vprašanja. Kdor posluša zborniška posvetovanja in bere dnevno časopisje, moral bi verjeti, da so politična vprašanja najvažnejša stvar za človeka. To je pa velika zmeta. Prava politična vprašanja so pomenljiva le za majhen del ljudstva, namreč za delavce s persom, za tisti del, ki največ govori in piše in zato tudi vlada na govorniškem odru in v časopisju in med temi je zopet le ena stranka, ki izkuša izkoriščati to vprašanje v svoje strankarske in osebne koristi. Ta stranka gospodari na bojnem polju in se povsod enako tako postavlja, kakor bi na svetu nič drugega ne živelo in kakor da bi ne bilo nič drugega poštenega kot njihovo mišljenje in delovanje za blaginjo ljudi.

Časopisje in zbornice delujejo le v strankarske namene in sicer na enak način. Naši časopisi so pisani, zborniški govori in naše zborniške razprave so govorniki članki časopisov. Vse pa, kar se obravnava v sejah, je le malo v dotiki z življenjem pravega delavskega stanu. Kar mislijo, čutijo in govore delavci in njihove družine od jutra do večera, kar tiče njih življenja, omenja se le malo v političnih vprašanjih. Izjemno se to godi samo tedaj, če iščejo politične stranke delavca za svoje namene. Delavci tedaj ne služijo sebi, marveč drugim, sredstvo so posamnih strank in ko doseže uspeh stranke, prepusti se zopet svoji usodi. Tako se slepi ljudstvo! S krvjo mora često strankam priboriti veljavo, a zase brez haska. Zlasti vladajoča liberalna stranka vara ljudstvo, češ, da je v njenih političnih načelih rešitev, med tem, ko tako piše in govori, pa odira ljudstvo.

Delavsko vprašanje je mnogo važnejše, nego to vprašanje. Recimo najvišji, najobširnejši pomen. Peča se s tem, kar ljudstvo vsak dan tare, s krbjo, kako naj se preživi delavec in njegova družina. In ta skrb tolmači mišljenje, žalost in veselje delavskega ljudstva.

V Jugoslovansko Stokovno Zvezo.

Skale pri Velenju. Dne 17. t. m., v nedeljo, so se zbrali naši krščanski delavci k važnemu posvetovanju o Jugoslovanski strokovni zvezi in za naročitev časnikov, posebno »Našo Moč« za prihodnje leto. Nato se je razdelila podpora našim delavcem za čas brezposelnosti, ki je trajal od 16. novembra do 5. decembra. V tem času je le malo delavcev delalo v našem rudniku, ker se je neki stroj pokvaril in s tem je bilo naše delavstvo primorano doma ostati in roke križem držati. Tisti delavci, kateri so pri Stokovni zvezi, in so dobili podporo, se prav iskreno zahvaljujejo J. S. Z., da jim je v tem času prišla na pomoč in jim dala podporo, dokler so bili brez dela. Prisrčno hvalo še enkrat izrekajo ter želijo prav obilo uspeha in Božjega blagoslova, da bi se kmalu razvila po vsej deželi štajerski in po celi Avstriji. Delavci so z velikim veseljem in zadovoljnostjo sprejeli podporo in obljubili, da bodo skrbeli, da se čim preje razširi naša zveza in da bo imela vedno več novih članov. Res, kako dobro je biti pri naši J. S. Z. organiziran in vsak je srečen in zadovoljen, kdor k nji pristopi. Sedaj pa vprašamo, kaj so pa kaj naši rdeči bratci sedaj dobili, ko so bili doma brez dela. Nič, prav nič, skozi prste nas sedaj prav nič gledajo, ko so se nam delila svetle kronice. Hm, siromaki ubogi, kar sline so se jim jele cediti in nekateri imajo od same jeze, ker oni niso nič dobili, popolnoma rdeč nos. Upamo, da se bodo kmalu spametovali njihovi ubogi nevedni prijatelji in spoznali, kam pes taco moli. Zato vabimo in kličemo, da naj brez izjeme, razlike in stanu vsi pristopijo k naši J. S. Z. Tistih par goršev se že pogreša, vsaj se nam potem desetkrat povrnejo. Pri nas so dobili za čas brez dela delavci sledečo podporo: Oštr Franc za 9 dni devet kron; Škruba Alojzij za devet dni devet kron; Rejnik Anton za deset dni deset K; Selcer Andrej za dvanajst dni dvanajst kron; Alojzij Zajec za 13 dni 13 kron; Krajnc Franc za 15 dni 15 kron. Za bolezen so dobili pa Škruba Alojzij za 18 dni 18 kron in pa Veler Jožef za 49 dni 49 kron. Te številke dovolj jasno govore, da je J. S. Z. res na pravem mestu. Te podpore so se razdelile pri nas že v teku dveh mesecev. Ustanovljeno pa imamo šele od meseca februarja leta 1911., torej šele 11 mesecev.

Tržiškim delavcem sotrpinom.

Le še malo časa in zatonilo bo staro leto. Veliko težav in npora je imelo to leto, posebno za nas delavce. Koliko žaljev smo dobili to leto, koliko znoja je preteklo. Zares, leto je bilo polno, prepolno npora in trpljenja. Vendar pa smemo po vsej pravici trditi, da je bilo ravno

to leto eno najbolj srečnejših in najveselejših, kar smo jih mi sploh preživeeli. Zares, to leto je bilo zgodovinsko leto, posebno za nas tržiške delavce. Zakaj neki! Zato, ker se je ravno to leto ustanovila prepotrebna in prekoristna skupina Jugoslovanske strokovne zveze. To je velik korak naprej za vse tržiško delavstvo na polju krščansko socialne organizacije. Drugo, kar se je naredilo to leto, je bilo to, da smo napravili iz starega zagrizenega nemčurskega Tržiča slovenski Tržič in da smo spravili v občinski odbor svoje zastopnike, česar še ne pomni tržiška zgodovina. To sta dva velika in vesela koraka za nas tržiške delavce. Le nekaj ur še in nastopilo bo novo leto. Kot načelnik skupine tržiške si štejem v čast in dolžnost, da voščim srečno in veselo novo leto vsemu tržiškemu delavstvu, posebno pa tistim zavednim delavcem in delavkam, ki so zapisani v naši skupini. Vsem drugim delavcem in delavkam pa želim novo leto s tem, da Vas uljudno vabim, vpišite se v našo organizacijo, le naša organizacija ima tako lepo prihodnost, kakoršne nobena druga organizacija ne more pričakovati. Toraj delavstvo tržiško, na noge iz spanja, vstanite v tem novem letu, proč s strahom in zaspanostjo, na delo za dobro stvar in lepa prihodnost bode naša.

Zaničevana stranka.

Zadnji »Domoljub« piše v članku »Naši cilji« o liberalni stranki med drugim: Zaničevanje liberalstva je že obseglo ves naš jug. Slovenci in Hrvati, združeni stopamo liberalni kači na glavo in ne bomo prej mirovali, dokler je v javnosti ne pokončamo. Naše slovensko ljudstvo je lahko veselo in ponosno. Politična zavednost ga je združila v ljudski stranki, stgala je krinko z obraza liberalnemu škriču, botgarju in krčmarju in dvignila ga je h gospodarskemu napredku, vzbudila mu veselje do izobrazbe, novo življenje med ljudstvom je prešinilo tudi moško in žensko mladino in rodilo trdno zaupanje. To je lepo; še lepše se nam pa zdi, da je vse to preskočilo slovenske meje in med zapuščenimi hrvaškimi brati prižgalo nov, doslej jim nepoznan ogenj.

Posvarjenemu delovodji goriške proge.

Kakor smo zvedeli, da je dotični delovodja na goriški progi, kogar je »Naša Moč« pr. l. leto nekoliko posvarila, nekega delavca in čuvaja obdolžil, da sta ona dva dotični dopis spisala, zato jih pa sedaj prav grdo gleda. Ker pa nočemo, da bi bil kdo po krivici obdolžen, mu tukaj povemo, da sta ona dva popolnoma ponedolžnem od njega obdolžena. Ali misli on, da smo na Primorskem razen tih dveh sami analfabeti. Kakor se sedaj po naši progi govori, je on zoper vero in farje grdo govoril in priklinjal. Če je to res, naj lepo ključe od njegovega stanovanja nese gospodu župniku Sv. Ignacija v Gorjco, ker on bo lahko drugega dobil za za to plačilo, kar mu ga on daje in potem naj šele čez farje zabavlja. Eden z normalnimi možgani v glavi ne more kaj tacega govoriti, še celo divjaki v Afriki ne. Da bodo pa čuvaji vedeli, kako jih on spoštuje, pa še povemo, da še ni dolgo, ko je govoril, da vsi čuvaji razen treh med tremi postajami niso vredni, da bi jih v en kanon nabasal, pa izstreliti pustil. Ali ni to nekaj zelo imenitnega za nas čuvaje. Tisti trije, ko pa nimajo te časti, da bi bili dobri za v kanon, morajo pa gotovo njegovega kalibra biti, zato jih je pa ven izvzel.

Poljakinje na trgu človeškega blaga.

Trgovci z dekleti izvažajo v severne kraje najraje Poljakinje. Vozijo jih po progi Krakovo—Praga, kjer jih tudi večkrat prodajo. Po izjavah železniških uslužbencev gre vsak dan do 60 deklet pod nadzorstvom galskih agentov iz dežele. Največ se jih prodaja v Berlinu, Lipskem, Hamburgu in drugih nemških primorskih mestih. Iz in skozi Genf gre vsako leto nad 1000 Poljakinj. Tudi iz Genove se pošiljajo Poljakinje zlasti v južno Ameriko. V Genovi sta dve gostilni, kjer je vedno pripravljenih večje število deklet, da jih takoj na prvo naročilo odpošljejo čez morje. Urejeno imajo ti trgovci celo stvar tako, da odjemalcem lahko vsak čas »solidno« postrežejo.

Novice iz Idrije.

Ministrstvo je dovolilo rudarjem 25odstotno izboljšanje plače. Idrijski rudarji naj se za to zahvalijo svojemu marljivemu poslancu Gostinčarju, ki se je z vso skrbjo zavzel zanje, medtem ko niso socialni demokrati za idrijskega rudarja niti ustnic odprli. Mi ne vemo, kako tava še toliko poštenih rudarjev za socialno demokracijo, ki za idrijskega rudarja še nikdar ničesar storila ni. Saj socialnim demokratskim voditeljem ne gre za drugo, kakor da zabavljajo proti duhovnikom in to obsega vse njih delo.

Pošteni idrijski rudarji, ki znate, da niste na pravi poti v rdeči tabor, zapustite jo in pridružite se naši organizaciji, ki je cenejša, kot rdeča in ki se v prvi vrsti poteguje res le za vaše koristi, za koristi idrijskega rudarja.

Shod plačilnice Prometne zveze.

V nedeljo, dne 24. t. m. je sklicala plačilnica Prometne zveze Plave pri Gorici društven shod. Na shodu je poročal zaupnik Prometne zveze iz Ljubljane. Shoda se je udeležilo tudi precej jugoslovanskih železničarskih zavezarjev.

Narodno vprašanje v socialni demokraciji.

Da so se narodnostno ločili Nemci in Čehi v socialno demokratični organizaciji, je znana stvar in da se sedaj koljejo med seboj, kakor najhujši sovražniki, se vidi iz dnevnega časopisja. Sedaj pa se je zgodilo zopet nekaj, kar pričča, da se soc. demokracija pogrezuje v čimdalje večje narodnostne spletke. V Galiciji je zborovala poljska soc. demokracija, ki je na zahtevo židov na poročilo sodruga Dazinskega priznala židovsko narodnost. Že dolgo se je čulo, da nameravajo poljski židje v Galiciji ustanoviti lastno soc. dem. stranko, da se prepreči vsaj za nekaj časa ta korak, so po zelo burni razpravi priznali sodrugu židovsko narodnost. Tako vidimo, da se stranka narodnostnega posmeha sama drobi v narodnostne kosce. Kar je tu še mednarodnega, je edino sovražstvo nad krščanstvom, drugo gre polagoma žvižgat.

Ozka ženska krila in industrija.

Načelnik tovarnarjev sukna v Rouboriksu je izjavil, da je vsled modernih ozkih ženskih kril, suknjarska obrt zelo padla. Samo v tem kraju je prizadetih okoli dvajsettisoč delavcev in delavk. En del belgijskih delavcev je bil celo odpuščen iz dela. Izpad zaslužka se sme računati od 15 do 20 milijonov. Ženske, nosite torej široka krila!

Vodstvo društva Prometne zveze

želi vsem svojim članom srečno, zdravo in veselo novo leto, da bi vsi še mnogo let delovali zdravo, srečno in neustrašljivo in nepremagljivo za sveto idejo razširjenja društva krščanskih železničarjev Prometne zveze. Koderkoli greste med tovariši železničarji agitirajte neomahljivo in marljivo, ter ne strašite se bratov rdečkarjev in tudi ne zavezarjev liberalizma. Le pogumno naprej!

Strah v Anderleyu.

(Konec.)

Dekla sem, kjer bi morala gospodariti, sužnja moram biti, kjer imam pravico, da ukazujem. To je bilo dobro!

Kako se mi vsiljuje želja, da se maščujem. Vedno večja in večja postaja, mogočna, kakor padec potoka, ki vse poplavi, pokoplje in vniči. Postala sem dekla!

Dan za dnem sem si vse ogledovala in rekla: to vse je moje, to vse mi je bilo ukradeno. Moj oče pa je umrl na trdi zemeljski grudi.

In sovraštvo je bilo vedno večje. Pričelo se je dejanje.

S šivankinimi zbadljaji ga mučiti do smrti.

Moj oče mi je pripovedoval skrivnost Anderleya. Poznal jo je edino on sam, ker njegov oče je umrl prej, predno jo je mogel zaupati tudi drugemu svojemu sinu. Poznala sem to skrivnost. Kdo zna, koliko oseb je v tej sobi med tem sivim zidovjem že moralo umreti?

James Beech spi zdaj sam v tej usodni sobi. Znala sem izposlovati sobo, ki vsebuje rešitev skrivnosti.

Vsi so delali na polju. Ostala sem sama doma. Takrat sem poizkusila vragovo iznajdbo. V svoji sobi sem našla kamen, ki se je lahko ločil in za kamnom skrito kolo. Zavrtela sem ga in nad menoj se je počasi dvigal strop. Gledala sem kvišku in se prepričala, da se premika postelja nad menoj. Namazala sem z oljem kolesa, da so delali tiho, popolnoma tiho.

V mojih mislih je bilo končano delo mojega sovraštva. Obup ga mora prisiliti, da skoči v tisto brezno, v katerem misli, da je pokopan njegov brat.

Šla sem v Vragov Prepad. Strmela sem v globino. Na stenah rase trnjevo grmičevje. Kje li je tisti grm, ki je rešil mojemu očetu obupno, bedno življenje?

Tudi on mora pasti v ta prepad, a njegovo mrtvo truplo se mora razbiti ob skalovju.

Dne 8. junija bo petindvajsetletnica tiste usodne polnoči.

Ta dan sem določila za svoje maščevanje. Imela sem še star popir svojega očeta, na katerem mi je pustil svoje beležke. Popir je bil

že star nad deset let in mi mora pomagati pri mojih načrtih. Poznala sem tudi pisavo svojega očeta. Pričela sem.

»Mrtvi bodo vstali celo iz zemeljskih globin!«

S pismenimi potezami mojega očeta je to zapisano na rumenem popirju. Vse je spalo v Anderleyu, le jaz sem čula, ker pričela sem sjeti dvoje maščevanje.

Sovraštvo mojega srca je rodilo sad.

Kolo je le nekoliko škripetalo; strop se je dvigal, skozi odprtino sem splezala v sobo tistega, ki ga sovražim iz dna svoje duše.

Pismo leži na blazini. Zginila sem. Za me noj se je zaprl strop.

Moje oči tisto noč niso počivale. Z veseljem srcem sem komaj čakala, da je napočil dan. Zjutraj sem bila tako mirna, kakor vsak dan. Delala sem, kakor navadno, moje oči se niso nič bolj veselo svetile, kakor navadno, ko sem stopila pred njega in ko sem mu gledala v obraz, ki je bil upadel in ki je izgledal, kakor da je prečul celo noč. Sivo-zelen je bil njegov obraz, globoke sence so mu ležale okoli oči.

Včinkovalo je moje dejanje. Izpoznal je pisavo, a znal ni, kako da je moglo priti pismo v njegovo sobo.

Čakala sem več noči, ker prihodnjo noč pač ne bo mogel spati.

En teden!

Pomiril se je, a ne dolgo. Ta noč ga zopet prestraši.

»Premika se rajnik v globočini Vragovega Prepada.«

To jutro je bil podoben drevesu, ki ga poruši vihar, tako je bil strt, njegove oči so bile motne, ugasnjene, s tem udarcem sem vničila njegov ponos. To mi ni zadoščalo. Usmrtiti ga hočem, a krvi ne morem videti. Hočem, da skoči sam v tisti prepad, v katerega je pahnil mojega očeta. To sem hotela videti, da se veselim sadu, ki ga je obrodilo sovraštvo.

Hočem, da bo uničen s tem, kar je ukradel meni.

Štiri dni sem počivala. Vsako noč se je zaprl v svojo sobo. Mislil je, da ga tako ne more doseči maščevanje.

Peti dan je sledila poslanica:

»Kajn, kje se nahaja tvoj brat Abel?«

Smilil bi se mi bil, če bi usmiljenja ne prekašalo večje sovraštvo.

Donele so še vedno v mojih ušesih zadnje besede mojega očeta.

Veselila sem se zato, ko so gledale moje oči, kako hira in kako se izpreminja v živega mrliča. Grozila mi je pa nova nevarnost. Spal ni več. Noči so ga mučile; a moral je spati, če ne spi, ne končam maščevanja.

Hočem ga videti, ko ga v globino vrže brezumen obup. Čim bolj trpi, tim bolj zadovoljnejši sem. Zavriskala bi rada veselja, ko vidim, kako sedi vpognjen v svojem naslonjaču in strmi predse liki znoreli ljudje.

To vse je povečalo moje zahtevo do mojih pravic! Gospodarica in lastnica Anderleya hočem postati. Moje mora postati, ker imam do tega izključno le sama pravico.

»Pri tebi sem. Ali se veseliš, brat Kajn?«

Mučen je postajal njegov obraz.

Minul je zopet teden!

Spati ni mogel več, tega nisem nameravala.

Danes mora zopet dobiti poročilo. Preskrbela sem si morfij in sem mu ga dala v tisti noči, ko sem nameravala, da ga zopet obiščem v njegovi sobi.

Tako sem zdaj postopala! Kadar sem imela novo poslanico, je dobil prejšnji večer nekaj morfija, zato da je hočeš nočeš moral spati.

Vedno bolj se približuje dan, ko se mora odločiti njegova usoda.

»Maščevanje mora zadeti njega, njegove otroke in otroc otroke.«

Marija?

Tudi ona mora umreti!

Nisem se še odločila; to se še zgodi.

Da! Tako se mora zgoditi.

Mrtvi njegov brat v Vragovem prepadu zahteva pokoro. Odločiti se mora, da skoči v brezno ali pa usmrti rajnikova koščena roka njegovega otroka.

To jutro ni mogel hoditi.

Tresel se je, ker ga je skrbela usoda njegovega otroka, a kaj za to, oba morata umreti, če hočem, da dosežem svoj namen. Morata umreti! Zadnja zahteva!

Kaj li stori?

Če ne skoči obupan v prepad, mora umreti njegovo dete! Preslaba sem sama za morilko. Ne prenesem gledati krvi. Z roko ne morem moriti, ker je tako strašno, če se dotakne roka telesa, ki se zvija v smrtnih bolestih.

Ako ne sledi pozivu iz globine Vragovega Prepada, zadavim njegovega otroka in njega samega trpinčim toliko časa, da se zgrudi mr-

tev na tla. Tako izgineta oba. Našla bom pota, da podedujem svojo dedščino.

A otroka umoriti?

Tega ne morem storiti s svojimi rokami.

Zdaj se je zgodilo nekaj, na kar nisem računala.

Ptujec iz Londona!

Ne dvomim, da ga je poklical, ker upa, da ga reši iz njegove strašne sile. Postopati moram previdno.

Ptujec stika povsod. Šel je v Vragov Prepad, za pot je vprašal Jacka in Sida.

Morebiti kak detektiv?

»A zapredla sem tako svoje delo, da ne more ničesar izslediti. Preko njega korakam naprej, kakor da se ni nič zgodilo.

Tako sem govorila sama sebi.

Ko sem mu prinesla zajtrk, me je izpraševal; odgovarjala sem, kar sem znala.

Znala sem, da ne bo nikdar v mladi dekli Ani Mannersovi iskal strašne maščevalke. Močnejša sem, kakor obadva, ki še gotovo iščeta rajnika v Vragovem Prepadu in sodita, da živi morebiti kaka priča dogodka, med tem ko je postala maščevalka rajnikova hči.

Ptujec se mora odstraniti. Zato mora James zopet dobiti poslanico.

Postopati moram, kakor da ptujca ni, ker rajnik v Vragovem prepadu o njem ne more ničesar znati.

Dva dni imam še časa.

James Beech je pil svoj morfij. Prinesla sem zadnjo poslanico.

Ptujec se je nahajal zjutraj pri njemu.

Nič ne znam, kako li učinkuje moja poslanica.

Ptujec je zapustil Anderley. Njegov odhod je povzročil strah.

Zdaj lahko dokončam svoj čin, nihče mi ne more nasprotovati in me ovirati.

Zadušiti hočem njegovo meso in njegovo kri, a ne s svojimi prsti, ki so preslabi in nesposobni, da more. Zbila sem skup tri železne kavlje, s katerimi lahko zadušim njegovega otroka, na vratu ostanejo znaki, podobni prstom koščene roke.

Boji se noči. Vse nas je zaprl v sobe, kakor da me more tako ovirati.

Norec.

V opičji ljubezni hoče spati v sobi svojega otroka, da tako prepreči grozno dejanje.

Njegov otrok naj pa spi v njegovi sobi . . .

Če bi mogel slutiti, da hudodelstvo tu še lažje zadene njegovega otroka.

Zadnja noč.

Ni šel v Vragov Prepad.

V postelji nad menoj spi Marija, njegov otrok.

In šla sem h kamnu, ga odstranila in zavrtila kolo.

Nato sem šla v sobo, da dopolnim svoje delo.

Končno poročilo detektiva Franka.

Ko sem se še boril na tleh, sem opazil, da se borim z žensko. Odpor je bil namreč manjši, kakršen bi bil, če bi se bil boril s kakim obupanim možem.

Trajalo zato tudi ni dolgo časa, da sem premagal takrat mi neznanega sovražnika; končno sem mu zvezal roke in noge.

Ko sem pa zagledal lepi, zanimivi obraz Ane Mannersove, sem se zelo, začudil. Računal sem na vsako možnost, a na to pa ne. Zdaj sem znal, kdo da je tisti neizprosni sovražnik, ki je iz varne teme delal za svoj skrivnostni smoter, a pojasniti si nisem mogel, zakaj da se je nasprotnik boril tako strašno, grozno.

Kakor me je pa tudi presenetila rešitev zagonetke, se me je le polastila gotove vrste šaljivost. Nisem mogel molčati in rekel sem svoji zvezani jetnici:

»Zdi se mi, da sva obestransko presenečena. Niti slutil nisem, da pridete še tako pozno k meni, kakor tudi Vi niste slutila, da ležim jaz v postelji.«

Ženska ni odgovorila.

Iskrile so se zgolj njene oči. Prvič sem opazil, kako globoko strast zakrivajo te oči.

Seveda sem takoj tla še enkrat natančno preiskal in dognal, da so bile deske tako dobro zbite in so se tako tesno stikale, da bi nihče ne mogel slutiti, da skrivajo tako dobro skrito dvigalnico.

Pogledal sem železne kavlje, tiste kavlje, ki so se tako neprijetno ledeno mrzlo dotaknili mojega vratu.

Strel mojega revolverja je seveda prebudil vse prebivalce Anderleyja.

A ker so bili vsi zaprti, ni mogel nihče prihiteti, da vidi, kaj da se je zgodilo. Meni je bilo to jako všeč. Hotel sem pred vsem govoriti z Jamesom Beechom o celem dogodku, da se dogovoriva, kako naj postopava.

Za zdaj ni mogla Ana Mannersa ničesar storiti.

Vlomil sem vrata svoje sobe in šel po Jamesa Beecha, ki me je čakal s tresočimi koleno.

Kratko sem mu povedal, kaj da se je zgodilo.

Gledal je zvezano žensko, ki je z zobmi tako grizla ustnice, da so krvavele.

»Vidim vse,« je odgovoril Beech. »Tu je prišla v sobo in prinesla strašna pisma! A zakaj je to storila? Zakaj?«

Odgovoriti mu seveda nisem mogel, ker dejanje še ni bilo pojasnjeno.

Saj ji nisem storil nič žalega! Vedno sem jo cenil, ker je bila najzvestejša med mojimi služkinjami. Nisem ji nikdar rekel žal besede!

Zvezana jetnica je zakričala:

»Zato, ker sem Ana Beech, hči tvojega brata, ki si ga pahnil v Vragov Prepad.«

Učinek teh besedi je bil grozen.

James Beech je prestrašen odskočil in zamolklo zaklical:

»Saj leži globoko v prepadu mrtev! Kako moreš biti njegova hči?«

Uganil sem resnico in rekel:

»Slučajno je bil rešen.«

Jaz sem ga pa hotela maščevati, ker ti si ukradel njegovo dedščino, mu zastrupil njegovo življenje, tako da je ležala ob potih njegovega življenja temna noč.«

Ker bi bilo ostalo nadaljnje prerekanje brezuspešno, sem gledal, da sem končal prepir.

Kletev iz Vragovega Prepada je bila rešena. Posrečilo se mi je, da sem pregovoril Ano Manners, ali kakor je bilo njeno pravo ime, Ano Beech, da je napisala povest svojega življenja. Njeno postopanje je bilo v toliko opravičljivo, ker je bilo le sad sovraštva, ki ga je vsadil njen oče v njeno srce.

Moja naloga ni bila, da rešim vprašanje, ali mi je poročal resnico o boju pri Vragovem Prepadu James Beech ali je bilo resnično poročilo rajnega Davida Beecha.

Stremil sem na to, da dovedem vse do srečnega konca.

James Beech je storil najboljše, kar je mogel storiti. Odpustil je Ani Beechovi in rajniku, ki je zasejal sovraštvo. Ponudil je Beechovi Ani roko miru in pravico, da sme bivati kakor doma v Anderleyjevih zidovih.

Odpuščenje je pa stajalo ledeno sovraštvo v dekličnem srcu.

Segla mu je v roko, a v Anderleyju ni ostala, marveč je odpotovala v ptujino, da si ustvari svoj dom.

V ptujini je izginila in nikdar se ni več nič čulo o njej.

Dogodke te noči smo nesumljivo tolmačili anderleyskim prebivalcem.

Kdor pride zdaj iz Norwooda v Anderley, ne bo več videl sivega zidovja, marveč prijazno hišo z belimi stenami in zelenimi okraski. Anderleyska kletev je izginila in naselila se je v gradiču sreča.

Šentpeterski Orel v Ljubljani

priređi

v nedeljo, dne 31. decembra v Rokodelskem domu

Silvestrov večer

Raznovrsten in zabaven spored.

Vstopnina 60 vinarjev za osebo.

Pridite in počastite v prav obilnem številu mlado mladeniško organizacijo

?Kateri

kavini pridelek naj kupim? Izbira je v resnici težka, — kajti toliko ponudb človeka naravnost zbega!

Kaj rabite Vi, gospa soseda? — Jaz? — Jaz sem in bom ostala pri preizkušenem

pravem : **Francikovem** : prídátku za kavo s kavinim mlinčkom;

od tega zadostuje : manjša : množina; on povzroči najlepši, zlatorujavi, čisti zvretek, toraj močno, slastno kavo!

**Najboljša, najsigurnejša
prilika za štedenje!**

Denarni promet
l. 1910 čez 83 milijonov K.
Stanje vlog čez 21 milijonov K.
Lastna glavica
■ K 503.575.98. ■

Ljudska
posojilnica

registr. zadruga z neomenjeno zavezo
Miklošičeva cesta 8
pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franč. cerkvijo

prejema
hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1 ure
pop. terjih obrestuje **4 1/2 %** brez
po odbitka,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštne-hranilnične položnice na razpolago.

Dr. Ivan Šusteršič, predsednik; Josip Šiška,
stolni kanonik, podpred.; Odborniki: Anton
Belec, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. Lj.; Fran
Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl.; Anton
Kobi, posest. in trg., Breg pri Borovni; Karol
Kauschegg, veleposest. v Ljubljani; Matija Kolar,
stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik
trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani;
Fran Leskovic, hišni posestnik in blag. „Ljudske
posojil.“; Ivan Pollak ml., tov.; Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani; Gregor Šil-
bar, župnik v Rudniku.

Priporočajte povso „Našo Moč“!

*Putniki v Ameriko
kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na*
Simona Kmetek
*v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Vsakovrstno Pojasnila daje se brezplačno.*

Priporočamo domačo trgovino z oblekami

Maček & Komp.

Franca Josipa cesta št. 3.
Založniki c. kr. priv. južne železnice.
Solidna postrežba! Znižane cene!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in
zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol, LJUBLJANA
Mestni trg št. 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izbor vezenin, čipk, rokavic, nogavic,
otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov,
žepnih robcev, ovratnikov, zavratnic, volne,
bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

ANT. BAJEC, Ljubljana

cvetlični salon p. Trančo 2, vrtnarija Tržaška c. 34
izdeluje šopke, vence, trakove z napisi. To-
varniška zaloga vencev, prepariranih in
umetnih rastlin in cvetlic.

Zunanja naročila z obratno pošto. Brzjavaj: Bajec, Ljubljana

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode, dečke
in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

I. VECCHIET

urar in draguljar, Ljubljana
Selenburgova ulica 7, nasproti glavne
pošte.

Sprejema popravila, izvršuje zlatarska dela
po naročilu. Kupuje ali zamenja z novimi
predmeti staro zlato in srebro, brilante, dija-
mante in druge bisere. — Zaloga precizij-
skih žepnih ur. — Postrežba točna in solidna.

**Dežnike in
solnčnike**
domačega izdelka

najboljše kakovosti, pri-
poročata po najnižji ceni
slavnemu občinstvu

Josip V. dmar, tovarna dežnikov, Ljubljana Pred škof jo št. 19.
— Stari trg št. 4. — Prešernova ulica št. 4.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Iv. Buggenig, sodarski mojster
Ljubljana, Cesta
na Rudolfovo že-
leznico šte. 5.

Priporočata svojo veliko sodov. Prevzema tudi vsa v
zalogo vsakovrstnih njegov stroko spada-
joča dela po najnižjih cenah. Solidno delo. Točna postrežba.

Ivan Jax in sin v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih

**voznih koles in
šivalnih strojev**

za rodbino in obrt.

A. Lukič

Slovenska
konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke, deklice.
Ljubljana
Pred škofijo 19

Lekarna „Pri Kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti žilodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospe-
šujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper žilodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjuvanju otrok in proti potenju nog,
steklenica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, ste-
klenica 70 v.
„Siadin“ za otroke škatlja 50 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo sredstvo
steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, stekl. 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v. in 4 krono 80 v.

A. Žibert, Ljubljana

Prešernova ulica

:: priporočata svojo ::

veliko zalogo čevljev

:: domačega izdelka ::

Pozor slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbi naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

**Havre
New-York**

francoska prek morskra družba

Veljavne vožne liste (Sifkarte) za francosko linijo čez Havre,
ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna
pojasnila, daje samo **ED. ŠMARD**

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska
cesta št. 18 v novi hiši „Kmetke posojilnice“ nasproti gostilne
pri „Figovcu“.

TEOD. KORN

pokrivalce streh in klepar, vpeljalec strelovodov ter instalater
vodovodov, LJUBLJANA, POLJANSKA CESTA 8.

Priporočata se za izvrševanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleškim, francoskim in tuzemskim škrljem z asbest-ce-
mentnim škrljem (Eternit) patent Hatschek z izbočno in ploščnato
opeko, lesno-cementno in strešno opeko. Vsa stavbinska in galan-
terijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi.